

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1878. Första Kammaren. N:o 32.

Lördagen den 27 April.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m.

Fortsattes föredragningen af Sammansatta Stats-och Lag-Utskottets i utlåtdet N:o 1 framlagda förslag till stadga angående skjutsväsendet. *Förändrad
reglering af
skjutsväsendet.*

§ 1.

(Forts.)

Grefve Hamilton: Det är visserligen icke min mening att åstadkomma en synnerlig förändring i denna paragraf, men det synes mig icke alldeles klart, huru skjutslegan skall bestämmas, der skjutslagen sjelfva skola bestrida skjutsen. Det står: »Maximibeloppet af den skjutslega, som af *entreprenör* får uppbäras o. s. v.», men något skall väl bestämmas i afseende på skjutslegan i det fall, der icke någon *entreprenad* kunnat åstadkommas, utan skjutsen skall af skjutslaget bestridas.

För min del är jag äfven i det fallet af olika mening med paragrafen, att jag icke anser det rätt, att maximibeloppet af legan bestämmas olika för olika delar af landet, men detta torde vara en följd af grundsatsen för hela förslaget, så att jag skall icke vidare derom yttra mig.

Friherre Klinckowström: Med anledning af den af Grefve Hamilton gjorda anmärkning får jag säga, att jag för min del åtminstone anser, att, för den händelse, att ingen *entreprenad* kan ega rum, skjutslegan kommer att bestämmas såsom hittills vid de gästgifvaregårdar, der *entreprenad* nu icke eger rum.

Herr Holmberg: I anledning af den anmärkning, som den ärade talaren på södermanlandsbänken framställt, får jag upplysa, att i förslaget är afsedt, att Kongl. Maj:t hädanefter som hittills skall bestämma all skjutslega, och således äfven den, som skall utgå, då de skjutsnings-skyldige, jemlikt §§ 3 och 18, måste sjelfva uppehålla skjutsningen. § 10 innehåller äfven uttryckligen, att vissa deri uppgifna nu gällande stadganden skola i sådana fall vinna tillämpning; och för öfrigt är samma § affattad med sådan lydelse, att ej andra tid efter annan meddelade föreskrifter än de, som äro stridande mot förevarande stadgas bestämmelser, kunna anses vara derigenom upphäfd. Om således, mot för-

*Förändrad
reglering af
skjutsväsendet.*
(Forts.)

modan Kongl. Maj:t skulle utfärda kungörelse angående maximibeloppet af den lega, som må af entreprenör uppbåras, men dervid icke meddelar någon bestämmelse om skjutslegan vid de gästgivaregårdar, der icke entreprenad eger rum, så kommer det att blifva vid hvad hittills är stadgadt. Detta torde ock tydligen framgå af hvad komiténs betänkande derom innehåller.

Herr Statsrådet Thyselius: Det är af mig föreslaget, att skjutslegan i detta fall skulle vara 70 procent af den för distriktet fastställda, dock att den icke skulle understiga 1: 20 per mil.

Öfverläggningen förklarades slutad och §:n bifölls.

§§ 2, 3 och 4.

Biföllos.

§ 5.

Grefve Hamilton: Jag har icke någon anmärkning i sak att göra mot denna paragraf, men om det vore önskvärdt, att man skiljer ur lagen sådana paragrafer, som tydligen innehålla stadganden af administrativ beskaffenhet, bör man naturligtvis börja med den första paragraf, som är af denna beskaffenhet, och som jag tror, att ifrågavarande paragraf innehåller stadganden, som icke behöfva Riksdagens medverkan för att blifva gällande, utan kunna införas i en särskild skjutsstadga, vill jag hemställa, att denna paragraf jemte alla andra af samma beskaffenhet måtte afslås; på det att Kongl. Maj:t, om han finner för godt, må kunna i en särskild skjutsstadga införa hvad han i sådant afseende finner för godt föreskrifva.

Herr Statsrådet Thyselius: Jag tror, att en sådan anordning, som af Herr Grefve Hamilton föreslagits, skulle, om den konsekvent iakttoges, medföra en sådan söndersplittring af förslaget, att det hela blef nästan otillämpligt. Jag hemställer således, att, då Kongl. Maj:t icke funnit något hinder möta för att detta stadgande må jemte de öfriga komma in i denna författning, någon anmärkning mot dess bibehållande icke måtte af Kammaren göras, utan paragrafen bifallas i oförändradt skick.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad och Herr Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till den förevarande §:n och dels afslag derå, framställdes propositioner på dessa yrkanden och besvarades, den förra med många ja jemte åtskilliga nej och den senare med många nej jemte åtskilliga ja; hvaruppå och efter det proposition på bifall till §:n förnyats samt med många ja och några nej besvarats, Herr Talmannen förklarade sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

§ 6.

Herr Wærn: På de skäl, jag anförde, då detta betänkande första gången föredrogs, kan jag icke underlåta att anhålla, det orden: »deraf *det ena*, när årstid eller väderlek så fordrar, skall vara uppeldadt» måtte förändras till: »*hvilka*, när årstid eller väderlek så fordrar, skola vara uppeldade».

Jag vill i sammanhang dermed påminna om, att skjutsanstalterna blifva indelade i gästgifverier och skjutsstationer. Gästgifverier blifva endast sådana, der man antager, att resande komma att något stanna, hvaremot flertalet af skjutsanstalter blifva skjutsstationer. Följden deraf måste blifva, att resande komma att vid de förra taga nattqvarter och att vid vissa årstider åtminstone många resande komma att der samlas hvarför det icke är lämpligt att då endast hafva *ett* rum uppeldadt., Jag hemställer därför om bifall till den af mig föreslagna förändring.

Herr Holmberg: Den ifrågasatta förändringen är icke af synnerlig vigt och skulle väl kunna medgifvas; men jag anser det icke vara skäl att göra en förändring, som icke är verkligen behöflig. Vid sista öfverläggningen angående denna paragraf fäste jag uppmärksamheten derpå, att i denna paragraf endast stadgas minimiantalet af de rum, som vid hvarje gästgifveri skall vara att tillgå, och att det öfverlemnats åt ortmyndigheterna att derutöfver, efter omständigheterna, bestämma större antal rum, jemväl sådana, som under vissa förutsättanden skola vara uppeldade. Det torde för öfrigt icke kunna bestridas, att det i denna paragraf stadgade minimiantal kan vara tillräckligt för sådant mindre betydande gästgifveri, der resande endast en eller annan gång under året qvardröjer längre tid än som för skjutsombyte är behöfligt. Hittills har ej någon klagan försports deröfver, att i nu gällande allmänna stadganden ej finnes uttryckligen föreskrifvet, att *något* rum skall vara uppeldadt, utan endast att *red* i tillräcklig myckenhet skall å gästgifveri finnas att tillgå mot skäligen betalning; och då det ej torde vara ett obefogadt antagande, att vederbörande ortmyndigheter skola i berörda hänseende tillvägagå med nödig omtanke samt att gästgifvare, hädanefter som hittills, skola vara villige att i eget välförstådt intresse tillmötesgå de resandes skäligen fordringar, anser jag mig böra hemställa om bifall till den föredragna paragrafen i oförändradt skick.

Herr Gahn: Jag vill endast fråga, hvad det skall tjena till att hafva föreskrifvit, att det skall finnas två rum försedda med möbler och sängkläder, om de icke skola vara uppeldade vintertiden? Jag ser icke skälet dertill, hvarför jag förenar mig med den förste talaren, och yrkar, att stadgandet förändras så, att de rum, som gästgifvare åläggas att hålla, skola vara sådana, att de kunna af folk bebos alla årstider.

Friherre Klinckowström: Med anledning af den siste talarens yttrande får jag anmärka, att jag i min yngre tid betydligt rest med skjuts, äfven om vintern, och funnit, att ett litet rum i ett trähus mycket snart blir uppeldadt, så att man der kan passera natten. Det

Förändrad
reglering af
skjutsväsendet.
(Forts.)

*Förändrad
reglering af
skjutsväsendet.*
(Forts.)

har händt mig mycket ofta, att rummet vid min ankomst icke varit uppeldadt, men mycket snart blifvit det, och det synes mig orätt att nu föreskrifva, att alla de rum, som gästgifvaren har utöfver gäststugan, stundom skola stå uppeldade. Det skulle mycket öka de entreprenadbidrag, som komma att fordras utöfver skjutslegan. Jag anhåller om bifall till paragrafen sådan den är.

Grefve Hamilton: Jag har begärt ordet endast för att säga, att jag anser denna paragraf liksom den föregående vara af den beskaffenhet, att stadgandet deri kunde öfverlemnas åt Kongl. Maj:ts pröfning. Jag gör icke nu något yrkande derom, då Chefen för Civildepartementet fästat vigt vid, att lagen må antagas oförändrad; men jag har velat nämna det vid detta tillfälle för att sedermera vid paragrafer af samma beskaffenhet icke behöfva anmäla mig till ordet och besvära Kammaren med ett yttrande.

Herr Rylander: Det är ju öfverlemnadt åt Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att bestämma, huruvida flera än ett rum skola vid gästgifveri vara uppeldade. Skulle han finna, att vid något gästgifveri behöfves mera än ett rum uppeldadt, så kan han gifva föreskrift derom utan att det behöfver särskildt stå uttryckt här i paragrafen. Jag yrkar bifall till punkten.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad och Herr Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats dels bifall till den förevarande §:n oförändrad och dels af Herr *Wærn*, att densamma skulle antagas med den förändring, att de i 2:dra mom. förekommande orden, »deraf det ena, när årstid eller väderlek så fordrar, skall vara uppeldadt», utbyttes emot orden, »hvilka, när årstid eller väderlek så fordrar, skola vara uppeldade»; framställdes propositioner på dessa yrkanden samt besvarades med många ja och nej i blandning; hvaruppå och efter det proposition på bifall till §:n oförändrad änyo blifvit gjord och på enahanda sätt besvarad, Herr Talmannen förklarade sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

Flere ledamöter begärde votering.

Uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

»Den, som bifaller § 6 i Sammansatta Stats- och Lag-Utskottets förslag till stadga angående skjutsväsendet, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles §:n med den förändring, att i stället för orden: »deraf det ena, när årstid eller väderlek så fordrar, skall vara uppeldadt», införas orden: »hvilka, när årstid eller väderlek så fordrar, skola vara uppeldade».

Omröstningen företogs och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 44.
Nej — 48.

*Förändrad
reglering af
skjutsväsendet.*

(Forts.)

§ 7.

Herr Nordenfelt: På grund af hvad jag tog mig friheten yttra förra gången saken var före och i öfverensstämmelse med det bruk, som här i landet är rådande, att taxa utfärdas, samt då resande icke har tid att ackordera, om en gästgifvare skulle begära för mycket för de herrligheter, han har att erbjuda, anhåller jag, att paragrafen måtte få följande förändrade lydelse:

»Taxa å de förnödenheter, som gästgifvare eller stationsföreståndare tillhandahålla bör, utfärdas i Stockholm af Öfverståthållare-embetet och i länen af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, efter inhemtande af erforderliga upplysningar om de i orten gängse pris å berörda förnödenheter. Denna taxa skall genom gästgifvarens eller stationsföreståndarens försorg i gästrummet vara anslagen.»

Herr Holmberg: De anmärkningar, som framstälts i afseende på behovet af särskild taxa för hvarje gästgifveri, kunde vara befogade, om i denna paragraf stadgades, att sådan taxa icke skulle utfärdas, derest ej anförda klagomål öfver oskäligen fordrad betalning dertill föranlett. Men så är icke förhållandet; utan är det öfverlemnadt åt de särskilda orternas högsta administrativa myndigheters bedömande, om och när taxebestämmelser kunna vara gagneliga och behöfliga. Hittills hafva, åtminstone inom de flesta län, dessa taxor visat sig icke haft annan följd med sig än onödigt mångskrifveri; och då undvikandet deraf så ofta påyrkats, borde det väl ock få efterkommas, då det skäligen kan ske. Om klagomål skulle anföras deröfver, att oskäligen hög betalning blifvit fordrad å ett gästgifveri, för hvilket någon taxa ej funnes upprättad, synes det icke vara med någon afsevärd svårighet förenadt att pröfva detta klagomål på grund af det i § 6 intagna stadgandet, att endast »skälig betalning» må fordras; och då gästgifvaren är underkastad ansvar, om han fordrar för hög betalning, torde frestelsen dertill hafva sitt behöriga korrektiv i sådan ansvars-påföljd. Jag yrkar bifall till paragrafen oförändrad.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, yttrade Herr Talmannen, att derunder hade yrkats dels bifall till den förevarande §:n och dels att Kammaren, med afslag å Utskottets förslag, skulle antaga §:n med följande förändrade lydelse: »Taxa å de förnödenheter, som gästgifvare eller stationsföreståndare tillhandahålla bör, utfärdas i Stockholm af Öfverståthållare-embetet och i länen af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, efter inhemtande af erforderliga upplysningar om de i orten gängse pris å berörda förnödenheter. Denna taxa skall genom gästgifvarens eller stationsföreståndarens försorg i gästrummet vara anslagen».

Härefter framställdes propositioner på dessa yrkanden och besvarades, den förra med många ja, blandade med nej, och den senare

*Förändrad
reglering af
skjutsväsendet.
(Forts.)*

med många nej, blandade med ja; hvaruppå och efter det proposition på bifall till §:n förnyats samt med många ja, blandade med nej, besvarats, Herr Talmannen förklarade sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

§ 8.

Herr von Koch: Jag vill icke här yrka ändring i paragrafen, utan endast förklara, att jag för min del önskar, att, så fort ske kan, må tagas i öfvervägande, huruvida det är nödvändigt att hafva ölkrogar på alla skjutsstationer. Jag tror, att det på många ställen kommer att väcka missnöje och föranleda ordningar.

Vi veta att komitén för öfverseende af bränvinslagstiftningen fått i uppdrag att äfven afgifva förslag i afseende på öl- och vinförsäljning, och troligen kommer yttrandet derom att föranleda ny författning, i sammanhang hvarmed kan tagas i öfvervägande, om icke någon inskränkning här kan ske. Anses ölkrogarna nödvändiga, så önskar jag, att med afseende på dem må stadgas detsamma som i Norge, eller att endast sådana vägfärande, som bo längre bort än en half mil från stället, få begagna sig deraf.

Grefve Ehrensvärd: Mot den nu föredragna paragrafen har jag åtskilligt att anmärka och jag börjar med det första momentet. Jag har icke kunnat få rätt klart för mig, hvarför desse innehafvare af gästgifverier, hvilka nu blifvit tillförsäkrade åtnjutandet af åtskilliga friheter, skola bibehålla dessa äfven då de icke längre hafva att uppehålla gästgifveri, utan endast mindre skjutsstation, med hvilken icke samma omkostnader äro förenade. Det är sant, att dessa friheter äro i allmänhet af temligen ringa pekuniär betydelse; men saken är som princip icke oavgjord, och jag har kommit att närmare tänka på den just i dag till följd af ett betänkande, som här blifvit till oss utdeladt och af hvilket jag funnit, att ett annat Utskott föreslagit, att den kyrkotionde, som i de södra provinserna är tilldelad patroni och kyrkor, skulle indragas utan någon ersättning, men med skyldighet för dem att i allt fall underhålla kyrkan såsom förut. Uti det nu föredragna betänkandet åter har det blifvit föreslaget, att ersättningen skulle få fortfarande åtnjutas, ehuru servituten icke längre funnes kvar. Det kan vara möjligt, att särskilda skäl föranledt komiterade att framställa ett sådant förslag, och om sådana skäl finnas, ber jag om ursäkt för att jag under ett par minuter tagit Kammararens uppmärksamhet i anspråk och vill nu icke yrka afslag å första momentet.

Hvad åter de senare momenten angår, måste jag, då jag förra gången yrkade återremiss i förhoppning att Sammansatta Utskottet skulle taga saken i öfvervägande, nu i konsekvens dermed yrka afslag. Jag kan nemligen icke inse nödvändigheten af att stadga särskilda bestämmelser rörande upprättandet af ölkrogar på landet, och jag tror, att det ländar till vårt lands fördel, om vi få så få krogar som möjligt. För min del har jag därför äfven ansett det angeläget att förhindra sådant inom den landsdel, der jag har något att säga. Men då nu en särskild komité är tillsatt, som fått till uppgift att inkomma med förslag till författningar rörande försäljningen af såväl bränvin

som öl, och hvilken utan tvifvel äfven kommer att behandla den frågan, om vid gästgifverier eller skjutsstationer sådan försäljning bör egerum, då torde det icke vara välbetänkt att i en annan lag intaga bestämmelser derom, enär de kunna komma att ligga i vägen för hvad sedermera i ämnet skall stadgas. Jag ber därför, om vi icke skola röra vid första momentet, få yrka, att de båda sista momenten må ur paragrafen utgå, och jag framställer detta yrkande på det att, när bränvinslagstiftnings-komitén framdeles kommer in med sitt förslag, vi må kunna fritt besluta angående detsamma, utan att vara bundna af det beslut, vi nu fatta. Då dertill kommer, att det för samfärdseln icke är nödvändigt att inrätta ölkrogar vid hvarje skjutsstation, ber jag få yrka afslag å de två sista momenten af den nu föredragna paragrafen.

*Förändrad
reglering af
skjutsväsendet.*
(Forts.)

Herr Rylander: Jag kan för min del icke instämma med den siste talaren. Då vi nu hafva en komité för ordnandet af bland annat försäljningen af maltdrycker, tror jag det icke vara skäl att göra någon förändring förr än vi få se, hvad beslut den fattar. Skulle man taga denna rättighet från gästgifverierna på landet, borde man äfven taga ifrån städerna rättigheten till utskänkning af bränvin, ty de förra hafva erhållit denna rättighet som ersättning för vissa åligganden, som de skola fullgöra, men städerna hafva erhållit detta utan sådana skyldigheter, och jag vill icke beröfva gästgifverierna detta, innan vi äfven tagit det från städerna. Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Berg: I egenskap af ledamot i den af Kongl. Maj:t tillsatta komitén för öfverseende af bränvinslagstiftningen, får jag för min del yrka afslag å de två sista momenten af den nu föredragna paragrafen. Jag kan för min del icke fatta, hvarför vi skola vara så angelägna att nu stadga, att gästgifverierna skola få rättighet att sälja öl och andra maltdrycker till fortäring på stället äfven utom måltiderna. Det kunde åtminstone varit tillräckligt, om det stått att de få åt vägfärande försälja maltdrycker; men då det är fråga om egentliga ölkrogar, lära väl äfven andra få tillträde, och jag yrkar för min del afslag å de båda sista momenten.

Friherre af Ugglas: Jag vill icke framställa något bestämdt yrkande, utan endast anhålla om en upplysning af komiterade rörande den 8 §. Här står, att »innehafvare af nu varande gästgifveri, vare sig att det såsom sådant bibehålles eller till skjutsstation inskränkes, ege att fortfarande tillgodonjuta de friheter, räntor och andra dylika förmåner, som blifvit detsamma i laga ordning tillerkända». Kan det nu vara meningen, att, sedan skjutsskyldigheten för gästgifveri upphört, gästgifvaren skall få behålla de friheter och räntor, som blifvit honom för denna skyldighet tilldelade. Jag vet väl, att dessa rättigheter blifvit tilldelade för skyldigheten att hålla boningsrum m. m., som hör till gästgifveriet; men jag känner äfven, att inom Upsala län har räntefriheten blifvit lemnad därför, att man ålagt gästgifverierna att hålla ett stort antal hästar. Der finnas nemligen gästgifverier, som äro skyldiga att hålla fyra hästar dagligen, och för denna stora tunga har,

Förändrad
reglering af
skjutsväsendet.

(Forts.)

enligt 1695 års Kongl. bref, räntefrihet blifvit dem meddelad; denna räntefrihet är icke någon obetydlighet, ty på ett hemman utgör den 79 kubikfot 4 kannor spanmål, 43 skålpund smör och 64 kronor i penningar, således nära 200 kronor. Är det nu meningen att, när gästgifvaren blir af med skyldigheten att hålla fyra hästar, han ändå skall få behålla räntefriheten. Atminstone synes mig denna rättighet böra borttagas för de gästgifverier, som fått densamma för skyldigheten att hålla hästar. Emellertid vill jag icke framställa något yrkande, utan endast anhålla om upplysning uti ofvanberörda hänseende.

Herr Jöns Pehrsson: Det var en talare, som ville påstå, att de sista momenten af denna paragraf borde utgå därför att inga andra än *vägfärande* borde få ett glas öl, då de vilja *spisa* på ett gästgifveri. Men jag hemställer till Herrarne, om det icke kan vara ganska godt i värmen att kunna få sig ett glas öl, utan att man därför skall behöfva taga någon mat dertill. Jag tror, att man saklöst kan bifalla denna paragraf och att man icke behöfver vara så pessimistisk, utan om rättigheten missbrukas, kan ju Konungens Befallningshafvande förbjuda dess utöfvande. Jag röstar för bifall till paragrafen oförändrad.

Herr Holmberg: Af några talare hafva framställts betänkligheter deremot, att enligt första momentet af 8 § gästgifvare skulle få bibehålla de friheter, räntor och andra förmåner, som blifvit dem i laga ordning tillerkända, ehuru de komme att befrias både från skjutsningskyldighet och gästgifverihållning. Härvid torde dock böra uppmärksammas, att, om ock skjutskyldigheten ställes på entreprenad, eller ett gästgifveri inskränkes till skjutsstation, eller gästgifverihållningen vid ett gästgifveri blifver i sammanhang med skjutsningen till annat ställe förflyttad, dessa anordningar äro vidtagna på vissa kortare tider, derunder gästgifvarens skyldigheter i berörda afseende endast äro hvilande. Han måste fortfarande hålla sig beredd att, när så påfordras, återinträda i fullgörandet af så väl den ena som den andra skyldigheten, dertill ock hör underhållet af nödiga byggnader m. m. Det anmärkta stadgandet är alldeles lika med det, som återfinnes i Kongl. Maj:ts cirkulärbref af den 24 Januari 1865 angående skjutsningsbesvärets ordnande. Helt annat vore förhållandet, om ett gästgifveri blifver för alltid indraget, ty då förefinnes fullgiltig grund för ifrågasättande, att förmånerna skola återgå till kronan, när gästgifvaren icke längre har att fullgöra de prestationer, för hvilka han undfått samma förmåner.

Vidare har anmärkts, att, om andra momentet af denna paragraf, hvari föreståndare för skjutsanstalt i vissa fall bibehålles vid sin hittills hafda rättighet att försälja maltdrycker, nu af Riksdagen godkändes, deraf skulle föranledas svårighet att, om framdeles så befunnes lämpligt, afskaffa berörda försäljningsrättighet. Sådant synes dock förhållandet icke kunna blifva. Den rättighet till försäljning af vin och maltdrycker, som är stadgad i 28 kapitlet Byggningsbalken och Kongl. gästgifveriordningen af 1734, har redan i förevarande förslag inskränkts till försäljning af maltdrycker; och jag kan omöjligen inse, att antagandet af detta moment kan, i fråga om allmän lagstiftning angående

försäljning af maltdrycker, utgöra något hinder för de komiterade, som komma att behandla denna lagstifningsgren, att taga i vederbörligt öfvervägande, om det för de syftemål, som med nämnda lagstiftning afses, kan vara nödigt eller nyttigt, att rättigheten till försäljning af maltdrycker vid skjutsanstalterna inskränkes eller upphäfves, samt i sådant fall föreslå ändring eller upphäfvande af dithörande bestämmelser i denna stadga.

På grund af hvad jag anført, anser jag de i fråga varande momenten vara fullt befogade och får därför yrka godkännande af dem i det skick, i hvilket de nu befinnas.

Herr Statsrådet Thyselius: Jag ber att till alla delar få instämna med den siste talaren, och det torde tillåtas mig att såsom en upplysning få meddela, att mycket stora förmåner hade varit anslagna för en gästgifvaregård här i Stockholms närmaste granskap på den grund, att skjutsen der varit ovanligt stor. Det väcktes fråga, huruvida icke, då sedermera skjutsen till största delen upphörde till följd af jernvägs anläggning, dessa förmåner borde försvinna, och det meddelades af Kammarkollegium, der jag då tjenstgjorde, ett utslag derom, att en inskränkning i rättigheterna skulle ske, men det utslaget befans vid pröfning af högre myndighet icke vara rätt, utan förmånerna bibehöllas.

Hvad nu angår frågan om ölförsäljning, är af föregående talare anfördt, huruledes enligt nu gällande lag gästgifvare har rätt att sälja icke allenast öl utan äfven vin, samt att Kongl. Maj:t vid pröfning af detta förslag uteslutit tillåtelsen, för så vidt den angick vin. Nu är frågan om förändrade stadganden om ölförsäljning under öfverläggning i en komité, och det lärer väl icke lida något tvifvel, att om, sedan denna komité fullgjort sitt arbete, vid den pröfning, som deraf bör ske, stadganden skulle meddelas, hvilka icke öfverensstämma med hvad här är föreslaget, så komma gästgifveristadgans föreskrifter i detta hänseende likasom författningen angående ölförsäljning att förändras eller upphäfvas. Jag tror följaktligen, att något behof ej förefinnes att vidtaga ändring i föreliggande paragraf.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, yttrade Herr Talmannen, att under densamma hade yrkats dels bifall till den förevarande paragrafen i dess helhet, dels ock bifall till det 1:sta momentet eller afslag å de två senare momenten i paragrafen; och komme vid sådant förhållande delning af propositionen att ega rum.

Härefter framställde Herr Talmannen propositionen på bifall till det 1:sta momentet och då dervid svarades många ja jemte några nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

Sedermera framställde Herr Talmannen propositioner dels å bifall till 2:dra och 3:dje momenten och dels på afslag å samma moment, hvilka propositioner besvarades, den förra med många ja, blandade med nej, och den senare med många nej, blandade med ja; hvaruppå och efter det propositionen på bifall till de ifrågavarande momenten förnyats samt med många ja, blandade med nej, besvarats, Herr Talmannen förklarade sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

Förändrad
reglering af
skjutsväsendet.

(Forts.)

§ 9.

Herr Ekman, Carl: Mot bestämmelserna i den nu föredragna paragrafen blefvo under föregående öfverläggning yttrade ganska många och, som det syntes mig, välgrundade anmärkningar. De föreslagna bestämmelserna äro utan tvifvel af den beskaffenhet, att de kunna verka ganska hämmande på samfärdseln. I det sista momentet af paragrafen förekomma också åtskilliga bestämmelser af den beskaffenhet, att de torde kunna ur paragrafen uteslutas. Vid sådant förhållande tager jag mig friheten att hemställa om en sådan förändrad redaktion af den nu föredragna paragrafen, att den kommer att innehålla bestämmelse derom, att i afseende på tiden för hästs framställande skall blifva gällande hvad som för närvarande enligt författningarne gäller, och äfven att i afseende å sista momentet af paragrafen det må bero helt och hållet på Kongl. Maj:t att, vid fastställande af afgifter för begagnande af den skjutsandes åkdon, närmare bestämma, huru åkdonen skola vara beskaffade. På grund af hvad jag nu yttrat hemställer jag, att paragrafen må antagas med den förändring, att dess 2:dra och 3:dje moment erhålla följande lydelse:

»Beträffande tiden för hästars inställande må icke entreprenör tillförbindas att inställa häst genast vid anfordran eller att inom kortare tid än en timme efter anfordran tillhandahålla större hästantal än det, som under nästföregående år dagligen i medeltal vid skjutsanstalten utgått; skolande tidsbestämmelsen i öfrigt bero af Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes pröfning. Skjutsdygnet räknas från klockan sex eftermiddagen det ena dygnet till samma tid det andra.

Åkdon, som det äligger entreprenör tillhandahålla, skall vara så beskaffadt, som Kongl. Maj:t vid bestämmande af afgift för begagnandet af den skjutsandes åkdon finner skäligt stadga.»

Jag anhåller om proposition på bifall till den af mig föreslagna redaktion.

Herr Rylander: För närvarande ligger det alldeles för mycket uti Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes skön att bestämma tiden, inom hvilken skjuts skall erhållas, hvarigenom denna blifvit mycket olika bestämd inom olika men nästgränsande län. För att visa dessa olikheter vill jag nämna en erfarenhet från en resa. För 4 å 5 år sedan reste jag från Linköping till hemmet, och ankom till Råby gästgifvaregård uti en folkrik trakt i Jönköpings län och fann der entreprenad upprättad med föreskrift att en häst skulle tillhandahållas först om $\frac{1}{2}$ timme och två om en timme o. s. v. Ingen häst hade utgått den dagen, men som jag var i behof af 2:ne hästar, fick jag vänta en timme, ehuru jag från gästgifveriet kunde se stallet, der hästarne skulle uttagas; detta kan man kalla en mycket beskedlig föreskrift.

Jag vill nu visa olikheten uti föreskrifter och går då till min närmaste gästgifvaregård Timmelhed i Elfsborgs län. Der har varit flere auktioner för att erhålla entreprenad, men sådan har aldrig kunnat åstadkommas, till följd af Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes föreskrift vid de först hållna auktionerna, att det skulle finnas 3 hästar vid anfordran, 2 om $\frac{1}{2}$ timme och 4 om en timme; vid senare auktioner är visserligen antalet af de hästar, som skola finnas, nedsatt till 2:ne, men

föreskriften är ändock för hög och mycket högre än vid Råby, fastän på senare stället går mycket säkert mera skjuts.

För att vinna någon likhet uti angränsande Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes föreskrifter vid entreprenadauktioner anser jag riktigt bibehålla Utskottets föreskrift, hvartill jag yrkar bifall oförändradt.

*Förändrad
reglering af
skjutsväsendet.*
(Forts.)

Herr Montgomery Cederhielm: Jag skulle visserligen hysa betänklighet att instämma i någon förändring i denna paragraf, emedan jag, såsom jag nämnt redan en gång förut i dag, tror, att allt, som göres för att åstadkomma snabbare fortskaffning, kommer att inverka försvarande för åstadkommande af entreprenader, och jag skulle äfven tveka att instämma i det förslag, som Herr Ekman framställt, då utan tvivel genom detsamma en mycket större makt lägges i Konungens Befallningshafvandes händer; men då jag är fullkomligt öfvertygad, att så vida detta förslag antages, det är gifvet, att landstingen och Konungens Befallningshafvande skola samverka till skjutsväsendets ordnande och att de, om det nu rådande goda förhållandet dem emellan fortfar, säkert skola gå hvarandra till mötes för att åstadkomma entreprenader, så tror jag icke, att man kan säga, att det nu är någon fara vid att bifalla Herr Ekmans förslag, helst då det tyckes anses såsom ett billigt medgifvande och må hända lugnar många farhågor i afseende å de svårigheter, som skulle uppstå för de resande genom ett oförändradt antagande af paragrafen. För min del är jag således villig att instämma i det af Herr Ekman framställda förslag.

Herr Jöns Pehrsson: Jag är öfvertygad, att, om min vän Rylander riktigt uppfattat Herr Ekmans förslag, hade han ej yttrat sig deremot. För öfrigt hörde jag ej om han gjorde det eller icke, men jag påminde mig nu, att han under öfverläggningarne förra gången icke var fullt nöjd med bestämmelserna i denna paragraf. Då, liksom nu, trodde jag, att dessa bestämmelser hörde till de administrativa stadganden, som Kongl. Maj:t mycket väl kan förändra utan Riksdagens medverkan, och jag finner Herr Ekmans förslag så mycket mer i min smak, att jag gerna vill bifalla det, i det hopp att Medkammaren gerna vill gå in derpå, då frågan kommer till dess förnyade ompröfning. Jag tillstyrker bifall till Herr Ekmans förslag.

Herr Statsrådet Thyselius: Under de öfverläggningar, som i Kammarerna egt rum angående de särskilda stadgandena uti detta förslag, har jag tyckt mig förmärka, att man företrädesvis framställt anmärkningar mot och varit mindre nöjd med de stadganden, som i denna paragraf äro föreslagna. Jag tror visserligen, att förslaget bör tillfredsställa alla skäligen anspråk, men då det synes vara en temligen allmän önskan att göra en ändring i denna paragraf af den beskaffenhet, som af Herr Ekinan är föreslagen, så ber jag att få förklara, att jag för min del icke har någon anmärkning att framställa mot ett beslut i öfverensstämmelse med Herr Ekmans förslag.

Herr Holmberg: Ehuru jag fortfarande vidhåller min vid förmiddagens sammanträde i fråga om denna paragrafs bestämmelser utta-

*Förändrad
reglering af
skjutsväsendet.*
(Forts.)

lade åsigt, att desamma ingalunda komma att medföra de hinder för samfärdseln, man deraf velat förespegla, vill jag dock medgifva, att den af Herr Ekman föreslagna lydelse af andra momentet kan vara mera tillfredsställande. Detsamma gäller om tredje momentet; och jag för-
enar mig således med Herr Ekman i de ändringsförslag han framställt.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, yttrade Herr Talmannen, att under densamma hade yrkats dels bifall till den förevarande paragrafen oförändrad och dels af Herr Ekman, Carl, att paragrafen skulle antagas med den förändring, att dess 2:dra och 3:dje moment erhölle följande lydelse:

»Beträffande tiden för hästars inställande må icke entreprenör tillförbindas att inställa häst genast vid anfordran eller att inom kortare tid än en timme efter anfordran tillhandahålla större hästantal än det, som under nästföregående år dagligen i medeltal vid skjutsanstalten utgått; skolande tidsbestämmelsen i öfrigt bero af Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes pröfning. Skjutsdygnet räknas från klockan sex eftermiddagen det ena dygnet till samma tid det andra.

Äkdon, som det åligger entreprenör tillhandahålla, skall vara så beskaffadt, som Kongl. Maj:t vid bestämmande af afgift för begagnandet af den skjutsandes äkdon finner skäligt stadga.»

Härefter framstälde Herr Talmannen först proposition på bifall till paragrafen oförändrad, hvarvid svarades många nej jemte ett eller annat ja, och sedermera proposition på Herr *Ekman*s förslag, då svaren utföllo med många ja jemte ett eller annat nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

§ 10.

Bifölls.

§ 11.

Herr von Koch: Såsom jag på förmiddagen yttrade, har jag vid denna paragraf att anmärka, att jag tror, att man icke bör så ovillkorligen sätta, att borgen för fullgörande af entreprenader skall vara af borgesmännen ingången »såsom för egen skuld. »Herr Almquist yttrade vid öfverläggningen den 11 på eftermiddagen åtskilliga skäl hvarför detta vore ett vilkor, som ofta vore svårt att uppfylla. Jag tror, att det skulle kunna hjälpas eller att kanske knappt någon hjälp behöfves, ty jag vill minnas, att i afseende å uppbördsmän redan är stadgadt, att de få i stället för borgen sätta *annan säkerhet*. Jag förmodar, att det skulle gå an, att Kongl. Maj:t genom ett reskript förklarade, att så kunde få blifva händelsen äfven i förevarande fall. För min del yrkar jag emellertid inga andra ändringar i detta förslag än de, som godkännas från ministerbänken, ty jag vill förekomma en sönderrifning af det hela. Men så snart utan fara för detta ändringar kunna ske, skall jag föreslå en sådan som jag nu antyd, och om jag lefver vid nästa riksdag, kommer jag att yrka, att paragrafen skall lyda så här: »Till entreprenör — — samt ställer antaglig *säkerhet eller borgen* för fullgö-

rande — —.» Jag vet, att personer finnas, hvilka gerna skulle vilja åtaga sig entreprenader, men som alldeles icke vilja begära borgen af andra personer, då de deremot kunna ställa säkerhet för entreprenaden. Det vore visserligen en vinst, om man kunde inskränka det i vårt land temligen förhatliga borgenssystemet, om hvilket Carl XIV Johan redan yttrade: c'est une ruine en Suède: »kära bror, skrif på.»

*Förändrad
reglering af
skjutsväsendet.
(Forts.)*

Herr Holmberg: För min del skulle jag icke hafva något emot att gå in på förslaget, att entreprenör skulle få sätta realsäkerhet i stället för borgen, om ej det vore så svårt att på förhand, då entreprenörens anbud skall prövas, kunna bestämma, huru stor säkerhet som fordras, ty ovisst är, om och i hvad mån han kan komma att bresta i fullgörandet af kontraktet och hvad en annan skulle komma att fordra för att i entreprenörens ställe fullgöra hvad denne underlåtit. Hittills har icke förnummits någon klagan öfver svårighet att anskaffa sådan borgen; och jag tror icke, att man bör af den anledning, den föregående talaren uppgaf, i sådant afseende ändra denna paragraf, till hvilken jag därför yrkar bifall.

Öfverläggningen förklarades slutad och §:n bifölls.

§§ 12 och 13.

Biföllos.

§ 14.

Herr Gahn: Det tjenar visserligen icke mycket till att göra några anmärkningar mot denna stadga, då det i alla fall synes vara på förhand beslutadt, att den skall oförändrad antagas; men jag för min del kan ändock ej underlåta att påpeka något, som förefaller mig till viss grad besynnerligt och opraktiskt, nemligen att en entreprenör skall ända ifrån Juni stå fast vid sitt anbud att öfvertaga skjutsen den 1 November; men i bästa fall icke få veta, om hans anbud blir antaget, förr än i Oktober månad. Då anbuden skola prövas vid landstinget, som sammanträder i September och i några län först sista Måndagen af denna månad, samt besluten sedermera prövas af Konungens Befallningshafvande, lärer han väl i allmänhet endast en månad förut få besked, och således i bästa fall endast få en månad på sig för anskaffande af hästar och vidtagande af de öfriga anordningar, som fordras för skjutsens utgörande. Huru sådant skall kunna befordra och ned-sätta entreprenadanbuden, är för mig oförklarligt.

Emellertid vill jag icke göra något yrkande, emedan jag anser det vara utan verkan.

Herr Holmberg: Den föregående talaren synes hafva förbisett, att Kongl. Maj:t ändrat § 10 derhän, att entreprenadtiden kan blifva den 1 Januari i stället för den 1 November; och denna ändring är gjord just med afseende derpå, att tiden kunde blifva väl kort mellan Konungens Befallningshafvandes slutliga godkännande af anbudet och

*Förändrad
reglering af
skjutsväsendet.* den dag, då entreprenören skulle börja med skjutsningen. Med afseende å denna upplysning torde den föregående talarens anmärkning förfalla; och jag yrkar bifall till paragrafen.

(Forts.)

Grefve Mörner, Oscar: Sedan Kammaren godkänt 22 §, som lägger i landstingens hand att bestämma entreprenadbidragen, kan det icke falla mig in att nu göra något yrkande, men jag vill endast bedja att få till protokollet antecknad, att jag reserverar mig mot det beslut, som Kammaren sannolikt kommer att fatta om bifall till denna paragraf.

Öfverläggningen förklarades slutad och paragrafen bifölls.

§§ 15—41.

Biföllos.

§ 42.

Herr de Maré, Gustaf: Jag vågar hemställa, huruvida det är nödvändigt att antaga denna paragraf oförändrad. Enligt densamma skulle den skjutsande vara berättigad att, der Konungens Befallningshafvande så anser nödigt, få göra uppehåll af högst en half timme, men den resande deremot icke ega rätt att uppehålla sig mer än en fjerdedels timme. Hvad anledningen kan vara till denna skilnad har jag svårt att fatta. Jag vet allt för väl, att det icke skulle löna sig att framställa något yrkande, men skulle önska erhålla upplysning, hvarför det icke under några omständigheter skulle vara tillåtet för den resande att på vägen hålla en half timme utan skjutskarlens medgifvande.

Herr Holmberg: Skjutskomiténs betänkande upplyser om anledningen till detta stadgande; och man måste komma ihåg, att det icke är den skjutsande medgifvet att, när helst han för godt finner, låta hästen under färden hvila, utan att det är Konungens Befallningshafvande, som efter pröfning af de i paragrafen angifna omständigheter eger att bestämma, om och hvar sådana uppehåll må böra ega rum under högst en half timme, hvilken tid ej torde kunna anses vara för vidsträckt. Sista momentets stadgande, som icke står i något direkt sammanhang med det första, har föranledts af en klagan, som mången gång förts deröfver, att kringfarande handelsresande under färdande med gästgifvare-skjuts obehörigen pocka på rätt att under vägen göra långa uppehåll hos den ene landthandlanden efter den andre. Emellertid, om någon resande skulle under färden vilja göra längre uppehåll, kan sådant naturligtvis hädanefter som hittills efter öfverenskommelse blifva fallet. Jag tror således icke, att anledning förefinnes att ändra denna paragraf.

* Öfverläggningen förklarades slutad och paragrafen bifölls.

§ 43.

Grefve Hamilton: Jag skall icke göra något yrkande vid denna

paragraf, lika litet som vid åtskilliga föregående, hvilka jag icke rätt kunnat gilla; men denna paragraf anser jag vara af den beskaffenhet, att jag icke vill genom ett stillatigande anses hafva godkänt densamma.

Förändrad
reglering af
skjutsväsendet.
(Forts.)

I första momentet bestämmes det, att om den resande erhållit oduglig häst, så att han hindras att fortsätta resan, skall ny häst anskaffas, och den, som varit ansvarig för skjutsningens behöriga utgörande, ersätta för uppkommen kostnad och skada. Men denna ersättning tillkommer den resande endast i det fall, att hästen redan vid gästgifvaregården eller skjutsstationen visar sig så oduglig, att den resande icke kan med densamma fortsätta resan. Om den resande deremot får en häst, som kan gå blott en mil och skjutshället är två, är han i ännu sämre ställning, om hästen icke kan gå vidare, ty den resande befinner sig då midt på landsvägen och har en mil till det ställe, der han möjligtvis kan få ny skjuts för resans fortsättning. I detta fall är dock ingen skyldig att gifva honom ersättning, oaktadt, såsom jag antydde, skadan kan blifva betydligt större.

I det senare momentet säges, att när häst eller åkdon skadas genom den resandes eller hans körsvens förvällande, skall den resande härför utgifva ersättning, men ersättningens belopp skall bestämmas af två gode män och det till på köpet ojäfvice. Men det är gästgifvaren eller stationsföreståndaren, hvilken också möjligen kan vara entreprenör, som skall anskaffa desse ojäfvice män; och hvilken pröfvar deras ojäfvice? Det kan naturligtvis icke vara den, som är berättigad till ersättningen, och icke heller den resande. Emellertid är den resande visserligen icke nödvändigt skyldig att betala hvad desse gode män bestämma, ty det kan bero på rättegång, om han finner sig befogad att underkasta sig alla de besvär och kostnader, en sådan medför; men i alla händelser får han ställa säkerhet för beloppets erläggande, innan han kan få skjuts för resans fortsättande. Om det då skulle inträffa så, att dessa ojäfvice män icke vore tillräckligt ojäfvice, för att ålägga den resande en ersättningsskyldighet, som han genast kan fullgöra, så är han skyldig att qvarstanna på gästgifvaregården eller stationen till dess han hunnit anskaffa beloppet.

Det synes mig icke som om i något af dessa fall den resande fått vederfaras sådan rättvisa, att jag för min del kan godkänna paragrafen; men jag yrkar, som sagdt, ingen ändring, utan det må gå på deras ansvar, som framställt eller gilla förslaget.

Grefve Mörner, Oscar: Jag skulle kunna till en viss grad instämma med Grefve Hamilton, men denna paragraf är verkligen icke så oförmånlig för den resande, som denne talare ansåg. Der står: »innan sålunda bestämd ersättning af den resande erlagts eller säkerhet för beloppets erläggande blifvit stäld, må skjuts till resans fortsättande honom icke lemnas.» Men lyckas han skaffa sig betingsskjuts af någon granne, har han rätt att fara sin väg, och då blir det dens sak, som skadan lidit, att söka ut sin rätt bäst han gitter. Således finnes en räddningsplanka för den resande såsom denna paragraf är skrifven. Jag har emellertid icke något yrkande att framställa.

Herr Holmberg: Med afseende på den förste talarens anmärk-

*Förändrad
reglering af
skjutsväsendet.*
(Forts.)

ning om uttrycket »oduglig häst», får jag upplysa, att dermed egentligen ej menas häst, som befinnes oduglig, då den från skjutsanstalt utgår i skjuts, enär anstaltens föreståndare, enligt § 48, har sig ålagdt att, der för resandes fortskaffande inställes häst, som icke är dertill duglig, ofördröjligen anskaffa annan användbar skjuts. Fast hellre afses i detta första moment sådan häst, som under färden just derigenom befinnes oduglig, att han är för svag att till skjutsningens behöriga fullgörande begagnas. Det anmärkta uttryckssättet i berörda hänseende, äfvensom paragrafens bestämmelser, huru förfaras skall, då häst eller åkdon skadas genom den resandes eller hans tjenares förvällande, äro ock alldeles desamma, som begagnats i hittills gällande stadgande uti ifrågakvarande ämnen och som visat sig kunna utan svårighet tillämpas.

Jag anhåller om bifall till denna paragraf.

Öfverläggningen förklarades slutad och paragrafen bifölls.

§§ 44—60 och det slutliga stadgandet.

Biföllos.

Utskottets å sid. 7 förekommande hemställan.

Förklarades hafva blifvit besvarad genom de beslut, Kammaren i afseende å författningsförslaget fattat.

Anmälades och bordlades Särskilda Utskottets utlåtanden:

N:o 1, i anledning af de inom Riksdagens båda Kamrar väckta motioner rörande landtförsvarets ordnande; och

N:o 2, i anledning af väckta förslag angående dels grundskatternas samt rustnings- och roteringsbesvärens afskrifning, dels reglering af nämnda skatter, dels införande af en fastighetsskatt, för den händelse minskning af statsinkomst skulle uppstå genom grundskatternas förändring, dels förändrade bestämmelser i fråga om allmänna bevillningens utgörande, dels ock förändrade grunder för den kommunala beskattningen.

Kammaren åtskildes kl. 9 e. m.

In fidein
O. Brakel.